23/01/2023

Ο Μητροπολίτης Ρεθύμνης στην 199η επέτειο του Ολοκαυτώματος του σπηλαίου Μελιδονίου

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου κ. Πρόδρομος μετέβη χθες στο Σπήλαιο του Μελιδονίου Δήμου Μυλοποτάμου, όπου τέλεσε Επιμνημόσυνη Δέηση για την ανάπαυση των ψυχών των, πριν από 199 χρόνια, εντός του Σπηλαίου ολοκαυτωθέντων από τους Τούρκους 400 αδελφών, στρατιωτών και γυναικόπαιδων.

Παρέστησαν οι τοπικές αρχές, ο Βουλευτής Ρεθύμνης κ. Ανδρέας Ξανθός, η Αντιπεριφερειάρχης Ρεθύμνης κ. **Μαίρη Λιονή**, ο οικοδεσπότης Δήμαρχος Μυλοποτάμου κ. **Δημήτριος Κόκκινος**, οι Δήμαρχοι Ρεθύμνης κ. **Γεώργιος Μαρινάκης** και Ανωγείων κ. Σωκράτης Κεφαλογιάννης, ο Λιμενάρχης Ρεθύμνης κ. **Κωνσταντίνος Καστρινάκης**, εκπρόσωποι του Στρατού και των Σωμάτων Ασφαλείας, τοπικοί σύλλογοι, οι Πρόεδροι της Τοπικής Κοινότητας και του Πολιτιστικού Συλλόγου Μελιδονίου και νέοι του τόπου ενδεδυμένοι με παραδοσιακές κρητικές ενδυμασίες.

Ομιλητής της ημέρας ήταν ο κ. **Ευάγγελος Βασσάλος**, Φιλόλογος, Διευθυντής του Γενικού Λυκείου Περάματος Μυλοποτάμου. Παρατίθεται το κείμενο της επίσημης ομιλίας, την οποία εξεφώνησε.

Παρακάτω η ομιλία του Ευάγγελου Βασσάλου:

Ομιλία για το σπήλαιο του Μελιδονίου 22-1-2023

Σεβασμιώτατε, ευλαβέστατοι πατέρες, κύριοι Βουλευτές, κ. Περιφερειάρχα, κ. Δήμαρχοι, κ. εκπρόσωποι των πολιτικών και στρατιωτικών αρχών, κυρίες και κύριοι,

Από τον καιρό που ρίζωσε σ΄αυτή τη γωνιά της γης ο ελληνισμός, οι δοκιμασίες ήταν το πεπρωμένο του. Αλλά οι δοκιμασίες δεν μπόρεσαν να σκοτώσουν τη δύναμη της ελληνικής ψυχής. Άνθρωποι με γενναία καρδιά πήραν την ευθύνη να μεταφέρουν από γενιά σε γενιά το προαιώνιο μήνυμα. Το έθνος βήμα προς βήμα εξασφαλίζει την ευτυχία του και τη συνέχειά του πληρώνοντάς τη κάθε φορά με πολύ αίμα. Αλλά ξαναγεννιέται από την τέφρα του ακμαιότερο και συνεχίζει με το μέτωπο ψηλά την ιστορική του πορεία. Γιατί όπως λέει κι ο ποιητής:

«του κόσμου η πιο σωστή στιγμή

σημαίνει ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Έλληνες μες τα σκοτεινά δείχνουν τον δρόμο

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

για σένα θα δακρύσει από χαρά ο ήλιος»

Ένα τέτοιο γεγονός τιμούμε σήμερα εδώ, στο σπήλαιο του Μελιδονίου, στο Γεροντόσπηλιο. Ένα τραγικό, ζοφερό γεγονός, που συνέβη πριν 199 χρόνια και το οποίο δείχνει στην πιο τραγική του διάσταση την αγριότητα του πολέμου αλλά και το άσβεστο πάθος της ελληνικής ψυχής για λευτεριά.

Σε αυτόν τον «ιερό χώρο» σ΄ αυτές τις πέτρες συνυπάρχουν, άρρηκτα συνδεδεμένα, ο Μύθος με την Ιστορία, η Θρησκεία με το Θάνατο, η Πίστη με το Πάθος για την ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

Το σπήλαιο Μελιδονίου βρίσκεται 2 περίπου χιλιόμετρα από το χωριό Μελιδόνι, στη νότια πλευρά του όρους Κουλούκωνα. Ένας χώρος με μεγάλη ιστορία, το σπήλαιο Μελιδονίου καταγράφεται ήδη από την ύστερη νεολιθική περίοδο, αφού εδώ βρέθηκαν νεολιθικά εργαλεία. Στη μεσομινωική περίοδο (2100 – 1600 π.Χ.) χρησιμοποιήθηκε ως χώρος λατρείας κάποιας γυναικείας θεότητας, ενώ στα αρχαία και ρωμαϊκά χρόνια εδώ λατρευόταν ο «Ταλαίος Ερμής». Το σπήλαιο αποτελούσε σημαντικό ιερό της περιοχής, αφού βρισκόταν ουσιαστικά στην διασταύρωση των τριών μεγάλων αρχαίων πόλεων Αρχαίας Αξού, της Αρχαίας Ελεύθερνας και των Γριβίλων.

Οι αναφορές για την εξερεύνηση του σπηλαίου ξεκινούν το 1577 από τον Francesco Barozzi και συνεχίζονται έως τις μέρες μας φέρνοντας στο φως πολλά και σημαντικά ευρήματα. Σε αυτές τις ανασκαφές ανακαλύφθηκαν νεολιθικά εργαλεία και χρηστικά αγγεία, μινωικές λατρευτικές πυρές και λατρευτικά αντικείμενα, πήλινα ειδώλια, λυχνάρια και προσωπικά αντικείμενα των λατρευτών μιας γυναικείας θεότητας και του θεού Ερμή από την Αρχαϊκή ως και τη ρωμαϊκή περίοδο.

Σημαντική ανακάλυψη αποτελούν οι επιγραφές των τοιχωμάτων του σπηλαίου που ξεπερνούν τις 2.500 και χαράχτηκαν στα πιο απομακρυσμένα σημεία του σπηλαίου από προσκυνητές και επισκέπτες και χρονολογούνται από τα ελληνιστικά χρόνια μέχρι σήμερα.

Αλλά στη συνείδηση των απλών πολιτών, στο σπήλαιο του Μελιδονίου λατρευόταν ο χάλκινος γίγαντας της Κρήτης, ο Τάλως, τον οποίο σύμφωνα με τον μύθο, έκανε δώρο ο Δίας στον Μίνωα για να προστατεύει την Κρήτη. Ο γίγαντας έκανε τον γύρο της Κρήτης δύο φορές την ημέρα και τελικά πέθανε όταν η Μήδεια έβγαλε το καρφί που έκλεινε τη μοναδική φλέβα του, με συνέπεια να χυθεί όλο το ζωτικό υγρό του, το ιχώρ.

Σε αυτόν εδώ το χώρο, με τη μακραίωνη θρησκευτική παράδοση, έμελλε να γραφεί ένα ζοφερό γεγονός, τον Ιανουάριο του 1824, που σημάδεψε την επανάσταση και τους αγώνες των Κρητικών για λευτεριά.

Κατά την διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, το σπήλαιο του Μελιδονίου είχε δύο σημαντικές χρήσεις. Πριν από την έναρξη της επανάστασης, ήταν ορμητήριο και χώρος, στον οποίο πραγματοποιούνταν συναντήσεις των οπλαρχηγών για την οργάνωση επαναστατικών κινημάτων, αλλά και καταφύγιο από τις επιδρομές των Τούρκων. Έτσι, στο πλαίσιο της χρήσης του ως καταφυγίου, τον Οκτώβρη του 1823, όταν στρατοπέδευσε στο Μελιδόνι ο τουρκοαιγυπτιακός στρατός υπό τον Χουσεΐν Μπέη, όλοι οι άμαχοι κάτοικοι του χωριού, 370 γυναικόπαιδα, φυλασσόμενοι από 30 πολεμιστές, κλείστηκαν στο σπήλαιο για δεύτερη φορά, για να προφυλαχθούν από την επιδρομή του Χασάν Πασά. Όταν ο Χουσεΐν Μπέης το πληροφορήθηκε, ζήτησε από τους κατοίκους να παραδοθούν. Η απάντηση των αποκλεισμένων ήταν Θάνατος, όχι υποταγή, απάντηση που προκάλεσε τον αποκλεισμό του σπηλαίου για τρεις ολόκληρους μήνες. Παρά τις εφόδους και τις επιθέσεις των Τούρκων, οι έγκλειστοι δεν αντιμετώπιζαν ιδιαίτερο πρόβλημα επιβίωσης. Όμως, στις 24 Ιανουαρίου 1824, ο Χουσεΐν Πασάς, ρίχνοντας μεγάλες πέτρες στην είσοδο του σπηλαίου, την απέκλεισε και στη συνέχεια τοποθέτησε εύφλεκτα και δηλητηριώδη υλικά (άχυρα, λάδια, πυρήνες κ.ά.), στα οποία έβαλε φωτιά, με αποτέλεσμα οι αναθυμιάσεις να προκαλέσουν τον μαρτυρικό θάνατο των αμάχων από ασφυξία.

Εδώ, λοιπόν, σε αυτές τις ιερές πέτρες, στο Γεροντόσπηλιο στο Μελιδόνι, γράφτηκε άλλη μια ζοφερή αλλά κι ένδοξη σελίδα στην Ιστορία της Κρήτης και της Ελλάδας. Όμως αυτό το ίδιο το γεγονός, μέσα στην τραγικότητά του, αναδεικνύει το πάθος για λευτεριά, τους αγώνες και τις θυσίες του λαού για την κατάκτηση του υπέρτατου ατομικού δικαιώματος, της Ελευθερίας. Αυτό το δικαίωμα, που σήμερα πια θεωρείται δεδομένο και κατοχυρωμένο, κάποιοι, σαν τους εγκλωβισμένους στο σπήλαιο, αγωνίστηκαν για να το κατακτήσουν, δίνοντας τη ζωή τους και πληρώνοντας με το αίμα τους τον αγώνα αυτό. Σαν άλλοι «**Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»,** για να θυμηθούμε τον εθνικό μας ποιητή Διονύσιο Σολωμό, έδωσαν τη ζωή τους πολεμώντας για τα ιδανικά τους, διατηρώντας την ψυχή τους ελεύθερη, μη καταδεχόμενοι να παραδοθούν.

«..Η δύναμή σου πέλαγο κι η θέλησή μου βράχος...»

«... οι ήρωες είναι ενωμένοι και, μέσα τους, λόγια λένε:

Για την αιωνιότητα, που μόλις τα χωράει·

Στα μάτια και στο πρόσωπο φαίνοντ' οι στοχασμοί τους·

Τους λέει μεγάλα και πολλά η τρίσβαθη ψυχή τους.

Τα σπλάχνα τους κι η θάλασσα ποτέ δεν ησυχάζουν·

Γλυκιά κι ελεύθερ' η ψυχή σα να 'τανε βγαλμένη,

Κι ύψωναν με χαμόγελο την όψη τη φθαρμένη...»

Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» του σπηλαίου μέσα από τον αγώνα τους δείχνουν το δρόμο της προσήλωσης στην ιδέα της ελευθερίας, στην οποία θα ενσαρκωθεί το ουσιαστικότερο και υψηλότερο περιεχόμενο της αληθινής ανθρώπινης φύσης: **η Πατρίδα** και **η Πίστις.** Γιατί, όπως γράφει κι ο εθνικός μας ποιητής στα Προλεγόμενα των «Ελεύθερων Πολιορκημένων», όπως διασώθηκαν από τον Ιάκωβο Πολυλά:

« Σκέψου βαθιά και σταθερά (μία φορά για πάντα) τη φύση της Ιδέας, πριν πραγματοποιήσεις το ποίημα. Εις αυτό θα ενσαρκωθεί το ουσιαστικότερο και υψηλότερο περιεχόμενο της αληθινής ανθρώπινης φύσης, η Πατρίδα και η Πίστις.

Εις το ποίημα του Χρέους μακρινή πρέπει να είναι η φριχτή αγωνία μέσα εις τη δυστυχία και εις τους πόνους, όπως εκείθε φανερωθεί απείραχτη και άγια η διανοητική και ηθική Παράδεισος»

Αυτό, λοιπόν, μας υποδεικνύει αυτό το τραγικό γεγονός. Ότι όλοι εμείς, αν θέλουμε να λεγόμαστε Άνθρωποι, πρέπει να πολεμούμε για το Χρέος μας, δηλαδή την **Υποχρέωση να ΕΝΘΥΜΟΎΜΑΣΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΤΙΜΟΥΜΕ** τους ανθρώπους αυτούς, που με την εθελοθυσία τους έδειξαν το δρόμο της Αρετής και του Αγώνα. Επιπλέον όμως, δηλώνει και το **ΧΡΕΟΣ,** που έχουμε εμείς οι επόμενες γενιές, **να παραδειγματιζόμαστε από τον αγώνα τους.** Όμως πιο πέρα ακόμα ο κάθε αληθινός Έλληνας πρέπει να αναλογίζεται τις ευθύνες του και να κάνει κάθε στιγμή της ζωής του αυτό που πρέπει, για να εξασφαλίζεται μία συνέχεια, που δεν θα έχει τα αρνητικά στοιχεία των αδυναμιών μας. Κι αυτό θα το πετύχει μόνο όταν θα γίνει ζωντανό κύτταρο της κοινωνίας μας, όταν θα κατορθώσει να αντισταθεί και να ανακατευθύνει τα αρνητικά πρότυπα που προβάλλονται από παντού, για να πλάσει ελεύθερα μια ζωή όπου κανένας να μην στερείται όσα τον κάνουν αληθινό άνθρωπο.

«Και πάλι στον αγώνα σκοτωμένοι,

αλλ' όχι νικημένοι. Η φλόγα μένει

κατάκορφα σε στήθια και σε νου,

στα πέρατα της γης και τ' ουρανού.

Και πάλι σκοτωμένοι στον αγώνα—

για λευτεριά και δίκιο στον αιώνα!

Απ’ τη λάσπη του αιμάτου νά! παλεύει

ο Γήλιος στα μεσούρανα ν’ ανέβει»

όπως έγραψε ο μεγάλος μας ποιητής **Κώστας Βάρναλης** στο ποίημά του **«Λεφτεριά και δίκιο»**

Ερχόμαστε, λοιπόν, ταπεινοί προσκυνητές σε αυτά τα ιερά χώματα για να προσκυνήσουμε, να δοξάσουμε, να αποτίσουμε πραγματικό φόρο τιμής στους νεκρούς και κυρίως να παραδειγματιστούμε από τον αγώνα τους. Πάνω από όλα όμως να κατανοήσουμε το ιστορικό γεγονός που συντελέστηκε, όχι ως απλοί θεατές, αλλά ως μέτοχοι μιας μακρόχρονης ιστορίας, που με την αστείρευτη πίστη των εγκλείστων σωματικά αλλά ελεύθερων στο πνεύμα και την ψυχή μας ξενίζει, με τη λάμψη της μας καθοδηγεί και με το ολοζώντανο παράδειγμα αυτοθυσίας μας κατευθύνει.

«Έτσι μικρό ήταν τ΄όνειρό μας.

Μα τούτο τ΄όνειρο ήταν τ΄όνειρο

όλων των πεινασμένων και των αδικημένων.

Κι οι πεινασμένοι ήταν πολλοί

Κι οι αδικημένοι ήταν πολλοί

Και τ΄όνειρο μεγάλωνε σιγά σιγά μεγάλωνε

Ετούτο τ΄όνειρο των πεινασμένων

Τ΄όνειρο των αδικημένων

όλου του κόσμου»

(Γιάννη Ρίτσου, Οι γειτονιές του κόσμου)

Ας προσδιορίσουμε λοιπόν, την κερδισμένη με πολλούς αγώνες και θυσίες περιουσία μας κι εθνική κληρονομιά: μετριοπάθεια κι αλληλοσεβασμό , λεβεντιά και φιλότιμο, αξιοπρέπεια, πόθος δικαιοσύνης, πόθος λευτεριάς και ανεξαρτησίας. Όλα αυτά είμαστε υποχρεωμένοι να τα διατηρήσουμε και να τα μεταλαμπαδεύσουμε στις επόμενες γενιές.

Ας αφουγκραστούμε λοιπόν τα μηνύματα αυτού του Αγώνα κι ας παλέψουμε για τα Δίκαιά μας, σε ατομικό και κυρίως σε συλλογικό επίπεδο. Η πίστη στα ανώτερα ιδανικά απαιτεί συμπόρευση, κοινό αγώνα και κοινή προσπάθεια για την επίτευξη των στόχων. Σε αυτόν τον αγώνα δεν περισσεύει κανένας, που ενστερνίζεται βέβαια δημοκρατικές αξίες και την προστασία των βασικών ατομικών δικαιωμάτων για όλους τους ανθρώπους. Γιατί δυστυχώς βιώνουμε μία περίοδο, κατά την οποία

παραβιάζονται βασικές ανθρώπινες ελευθερίες στο όνομα ενός ασαφούς ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΛΟΥ, όπως αυτό προσδιορίζεται κυρίως από την άρχουσα τάξη.

Μόνο τότε θα ακολουθήσουμε μια πορεία δίχως ατραπούς κι αδιέξοδα, που θα εξυπηρετεί τα δικά μας συμφέροντα, θα ικανοποιεί τις δικές μας ανάγκες και θα δίνει απαντήσεις στα δικά μας προβλήματα. Μόνο έτσι θα ξεφύγουμε από το σύνδρομο του κατατρεγμού και της αδικίας , που έχει καλλιεργηθεί στον ελληνικό λαό για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα κι έχει στιγματίσει τη συνείδηση των Νεοελλήνων. Αυτό όμως το σύνδρομο διαμορφώνει συνειδήσεις και δημιουργεί φαινόμενα ρατσισμού, ξενοφοβίας και μισαλλοδοξίας – τα οποία επιδεινώνονται από την οικονομική κρίση και την κρίση των ηθικών αξιών, που βιώνουμε ως κοινωνία. Γιατί η αγάπη προς την πατρίδα είναι απαραίτητη, αρκεί να μην οδηγεί σε έναν ακραίο σωβινισμό, ο οποίος βασισμένος στην άγνοια και την αμάθεια , καλλιεργεί τον εθνοκεντρισμό τη μισαλλοδοξία και τον φανατισμό.

Γι΄ αυτό ταπεινοί προσκυνητές σε αυτόν τον ιερό χώρο ας εκμεταλλευτούμε αυτήν την ευκαιρία για εσωτερικό διάλογο του καθενός από εμάς με τους νεκρούς ήρωες μας και την ιστορία κι ας φανούμε αντάξιοι αυτής της εθελοθυσίας.

Σε αυτή τη δύσκολη στιγμή που περνά ο τόπος μας θα πρέπει να ανατρέξουμε και να αναβαπτιστούμε στις αξίες και τα ιδανικά των αγωνιστών του σπηλαίου, στο ***«εμείς»*** **του Μακρυγιάννη**, στον πατριωτισμό και τη θυσία των αγωνιστών, να κρατήσουμε αυτά που μας ενώνουν και να αναλογιστούμε «***τι χάσαμε, τι έχουμε και τι μας πρέπει».***

Γιατί μόνο έτσι θα μπορέσουν κάποτε να πραγματοποιηθούν τα οράματα του παρελθόντος, που εξακολουθούν να είναι ουτοπίες του παρόντος.

Γιατί, μόνο έτσι θα μπορέσουμε κάποτε να πούμε:

«*ομπρός να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω από την Ελλάδα»*

Σας ευχαριστώ πολύ

Ευάγγελος Βασσάλος

Φιλόλογος

Διευθυντής ΓΕΛ Περάματος Μυλοποτάμου

ΟΣΟΙ ΤΟ ΧΑΛΚΕΟΝ ΧΕΡΙ
ΒΑΡΥ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ ΑΙΣΘΑΝΟΝΤΑΙ
ΖΥΓΟΝ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΑΣ ΕΧΩΣΙ
ΘΕΛΕΙ ΑΡΕΤΗΝ ΚΑΙ ΤΟΛΜΗΝ
Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ